

JAAARVERSLAG

2022

onderwijsmuseum

Entree Nationaal
Onderwijsmuseum

VOORWOORD	05
MISSIE, VISIE EN KERNWAARDEN	06
DE RODE DRAAD	07
2022 IN EEN OOGOPSLAG	09
SPEERPUNT 1. Collectie ontsluiten en verhalen delen	13
SPEERPUNT 2. Een voorbeeldfunctie voor educatieve programmering	23
SPEERPUNT 3. Een kennisinstituut en platform	33
SPEERPUNT 4. Een aantrekkelijke en aangename plek voor al onze doelgroepen	39
MARKETING EN COMMUNICATIE	43
BEDRIJFSVOERING	49
KERNCIJFERS	53

INHOUD

Water- en weidevogels. M.A. Koekkoek (1912-1915) uit de 1e serie schoolplaten 'Dieren in ons land' afkomstig uit de Collectie Noordhoff

2022 was een vol en succesvol jaar voor het Nationaal Onderwijsmuseum.

De hopelijk laatste coronalockdown eindigde op 25 januari, en een dag later openden we onze deuren weer. Net als bij de eerdere lockdowns merkten we dat het publiek even tijd nodig had om ons te vinden, maar vanaf maart kwam alles weer goed op gang. Zowel de individuele bezoeken, als de schoolgroepen en de zakelijke verhuur. Zelfs zo goed, dat we aan het eind van het jaar ons bezoekerstarget meer dan gehaald hadden: we verwelkomden maar liefst 25.324 mensen.

We zien dat onze nieuwe koers zijn vruchten begint af te werpen. En dat we ons zelfs mogen scharen onder de musea die ongeveer evenveel bezoekers hadden als in het pre-coronajaar 2019.

Inhoudelijk organiseerden we allerlei evenementen rondom de wisseltentoonstelling 'boom roos vis, over leren lezen en leesplezier'. Van een voorleesdiner, via voorleesfeestjes samen met Stichting Voorlezen, tot de Dag van het Jonge Kind. In de vakanties was het druk en gezellig met diverse activiteiten voor kinderen en hun families. Ook op educatievlak was het een positief jaar. We ontvingen veel meer groepen dan verwacht, en scholen en deelnemers reageerden enthousiast. Verder werkten we achter de schermen hard aan onze imposante collectie en realiseerden we samen met nationale en internationale partners mooie projecten.

Al met al: een jaar om trots op te zijn! Iedereen droeg een steentje daaraan bij. Het vaste team, de vele betrokken vrijwilligers, onze raad van toezicht en wetenschappelijke raad van advies, de

museumdocenten en alle partners met wie we samenwerkten.

We kijken daarom met vertrouwen naar de toekomst. Maar tegelijkertijd met een lichte nervositeit. Steeds hogere prijzen en de naweeën van corona – zowel financieel als qua bezoekers – maken het niet eenvoudig om de exploitatie van het museum rond te krijgen. Er zijn inventieve oplossingen nodig om het komende jaar de eindstreep te halen.

Gelukkig weten we inmiddels dat we genoeg creativiteit, veerkracht en doorzettingsvermogen in huis hebben. Dus met frisse zin en welgemoed gaan we 2023 in!

*Petra Reijnhoudt
directeur-bestuurder*

VOORWOORD

MISSIE

Het Nationaal Onderwijsmuseum laat de wereld van het onderwijs zien.

Je leert, ziet en ervaart er welke rol het speelt, speelde of kan spelen in ieders leven

VISIE

Het Nationaal Onderwijsmuseum volgt en duidt actuele onderwijsontwikkelingen, blikt vooruit en reflecteert op het verleden.

We staan bekend als een betrouwbaar kennisinstituut, bron van kennis en aantrekkelijke tentoonstellingslocatie.

Samen met onderwijspartners plaatsen we actuele kwesties in historisch perspectief. Altijd in een passende vorm die een brede groep bezoekers naar Dordrecht trekt.

KERNWAARDEN

UNIEK - het Nationaal Onderwijsmuseum is enig in Nederland en behoort internationaal tot de top van onderwijsmusea.

HERKENBAAR - in het Nationaal Onderwijsmuseum herkent elke bezoeker iets uit de eigen schooltijd, of het nu lang of kortgeleden is.

PERSOONLIJK - in het Nationaal Onderwijsmuseum vormen persoonlijke ervaringen en herinneringen een belangrijk onderdeel van de beleving en bieden ze mogelijkheden tot identificatie.

VERRASSEND - in het Nationaal Onderwijsmuseum wordt de bezoeker verrast door nieuwe kennis of onverwachte extraatjes en ervaringen.

BETROUWBAAR - het Nationaal Onderwijsmuseum is een betrouwbaar instituut waar iedereen terecht kan voor toelichting, duiding en uitleg.

DESKUNDIG - in het Nationaal Onderwijsmuseum handelen we professioneel en doen we wat we doen zo goed mogelijk, met gebruikmaking van actuele kennis.

MISSIE | VISIE | KERNWAARDEN

DE RODE DRAAD

Onze missie, visie en kernwaarden en ons beleidsplan 2021-2025 zijn leidend voor onze activiteiten. Ook in 2022 richtten we ons op vier speerpunten:

Speerpunt 1:

COLLECTIE ONTSLUITEN EN VERHALEN DELEN

Het museum gaat haar huidige collectie inzetten om verhalen te delen en op te halen, om zo de band met bezoekers en gebruikers te verstevigen.

Speerpunt 2:

EEN VOORBEELD- FUNCTIE VOOR EDUCATIEVE PROGRAMMERING

Het museum ontwikkelt zich tot een voorbeeldinstelling op het gebied van educatieve programmering. Deze sluit aan bij hedendaagse onderwijspraktijk, zowel in didactiek als thematiek en is inspirerend voor de hedendaagse onderwijsprofessional.

Speerpunt 3:

EEN KENNISINSTITUUT EN PLATFORM

Het museum ontwikkelt zich tot een algemeen erkend en gekend kennisinstituut op het snijvlak van onderwijsbeleid, onderwijshistorie en onderwijspraktijk, is een bron van historische kennis, platform en verbinder van initiatieven om het denken over goed onderwijs verder te brengen.

Speerpunt 4:

EEN AANTREKKELIJKE EN AANGENAME PLEK VOOR AL ONZE DOELGROEPEN

Het museum is niet alleen een relevant, interessant en professioneel museum en een kennisinstituut. Het is ook het meest laagdrempelige museum van Dordrecht. We zijn een aantrekkelijke locatie met een fijne sfeer en hoge vrijetijdswaarde voor alle bezoekers. Gegarandeerd een gezellig dagje uit.

Deze speerpunten vormen de rode draad in onze activiteiten, doelstellingen en beoogde resultaten. Je vindt ze dan ook overal in dit jaarverslag terug.

DE RODE DRAAD

						
וּ	יָם	כּוֹס	עֵץ	כַּף	הַר	נֵר
						
פֶּה	חֹט	אִישׁ	זֶר	דָּג	גַּז	שַׁק
						
שֶׁל־חַן	מִכְתָּב	סֵפֶר	בַּיִת	אֵל		

Joods leesplankje (rond 1955) – Schenking Ger van Wijngaarden

TENTOONSTELLINGEN

Tijdelijk

‘boom roos vis, over leren lezen en leesplezier’
‘1572 – De geboorte van Nederland’

Vast

‘Onderwijs - over vroeger, voor later, van nu’

Online

‘Een Leven Lang Leren, onderwijs in Nederland in beeld’

COLLECTIE EN ONDERZOEK

- 3.878 objecten gedigitaliseerd
- 3.500 objecten voorbereid voor digitalisering
- 17 bruiklenen
- 33 artikelen geschreven
- 150 vragen beantwoord
- 136 schenkingsverzoeken (19 aangenomen, 84 afgewezen, 35 in behandeling)

EDUCATIE

- 523 educatieprogramma's verzorgd
- 6.460 deelnemers (4.267 in het museum, 2.193 op locatie)

MARKETING EN COMMUNICATIE

- Waarderingscijfer: 4.2 via Google Reviews (schaal van 1-5) (+17% ten opzichte van 2021)
- Gemiddeld 10.000 websitebezoekers per maand (+44% ten opzichte van ons doel)
- Kidsproof museum. Cijfer: 8,95
- Socialemediavolgers (ten opzichte van ons doel)
 - Facebook – doel: 2.350, stand: 2.401 (102%)
 - Instagram – doel: 1.500, stand: 2.309 (154%)
 - Twitter – doel: 5.400, stand: 5.419 (101%)
 - LinkedIn – doel: 1.400, stand: 1.649 (118%)
- Pers, radio en tv
 - 2x op landelijke tv
 - 1 landelijke podcast met 90 luisteraars
 - 9 persberichten verstuurd die 19x in het regionale nieuws verschenen
 - 1 nieuwsbrief naar 1.763 ontvangers

ZAALVERHUUR

- 87 bijeenkomsten (+134% ten opzichte van 2021)
- 2.300 gasten

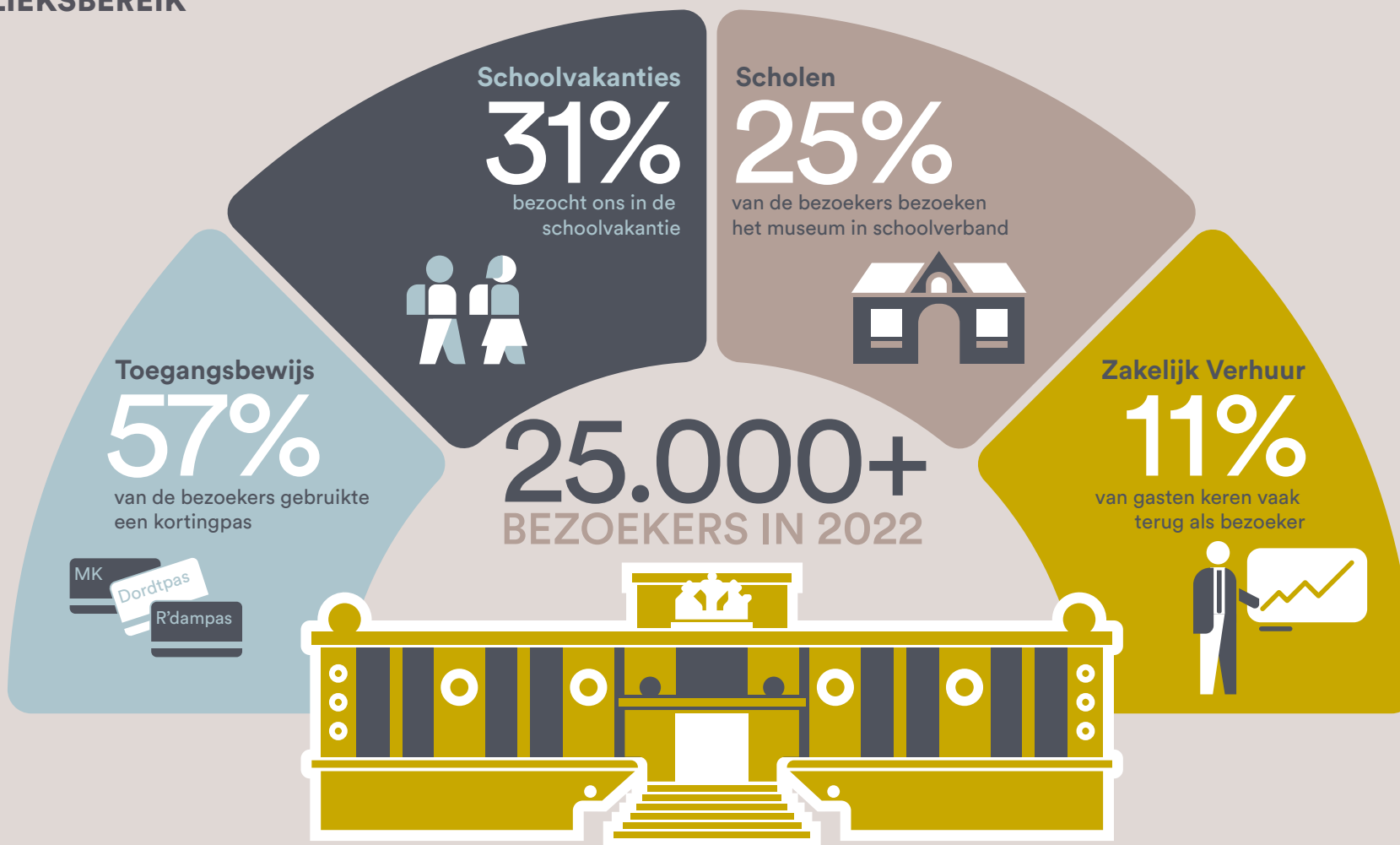
ORGANISATIE

- 13 mensen in dienst (9,4 fte)
- 80 vrijwilligers
- 11 museumdocenten

FINANCIËN

• totale baten:	€	1.390.563, =
• totale lasten:	€	1.390.628, =
• resultaat:	-/- €	65, =
• eigen inkomsten:	€	454.217, = (33%)
• overheidssubsidies	€	936.346, =

PUBLIEKSBEREIK

PUBLIEKSBEREIK

*In het schrijfpaleis:
schrijven met een
kroontjespen
'net als vroeger'*

*Tentoonstelling
Over vroeger,
voor later, van nu.
(Foto: Ronald van den
Heerik)*

COLLECTIE ONTSLUITEN EN VERHALEN DELEN

Actueel, aantrekkelijk en in samenwerking met allerlei partners. Dat zijn onze tentoonstellingen. Ze vertellen bestaande en nieuwe verhalen, die verbinden en verduidelijken. Daarmee raken we onze bezoekers, en betrekken we ze bij het museum. Hoe deden we dat in 2022?

We vertellen het in dit hoofdstuk.

SPEERPUNT 1

14

Bij het kampvuur in het letterbos (Foto: Aviva Nethe)

Letterbos in de tentoonstelling 'boom roos vis'

TIJDELIJKE TENTOONSTELLINGEN IN 2022

WISSELTENTOONSTELLING **BOOM ROOS VIS, OVER LEREN LEZEN EN LEESPLEZIER**

9 december 2021 – 7 augustus 2023

‘Boom roos vis, over leren lezen en leesplezier’ werd in 2022 goed ontvangen. De start was al bijzonder: op 9 december 2021 kwam Hare Koninklijke Hoogheid

Prinses Laurentien op bezoek om de tentoonstelling feestelijk te openen. Daarna bleek dat het tentoonstellingsontwerp – een familietentoonstelling – mooi werkt voor onze bezoekers.

Voor de jongste kinderen is er het Letterbos. Daar kijken ze met verwondering naar de grote Krullevaar uit Pluk van de Petteflat en

andere illustraties uit de kinderliteratuur, of ze ‘lezen’ een boek in de voorleestent. Oudere kinderen doen de Griezibus-escaperoom van Paul van Loon. Die is enorm populair: op drukke dagen is er vaak een wachtrij! En volwassenen bekijken het verhaal van Ceasarius Mommers en zijn iconische drieluik ‘boom roos vis’.

De tentoonstelling ‘boom roos vis’

Griezibus in de tentoonstelling ‘boom roos vis’

EXTRA GRIEZELBUS-ESCAPEROOM

De Griezibus-escaperoom is een groot succes. Veel jonge en oudere bezoekers wagen zich aan de 'nieuwe dimensie' om uit te ontsnappen. Omdat 'boom roos vis' langer blijft staan, hebben we een nieuwe variant van het ontsnappingsspel ontwikkeld. Met een eigen QR-code en compleet andere opdrachten. Een goede reden om het museum nog eens te bezoeken!

Opnames P. Onnoval voor video Griezibus

Deelnemer aan Voorleescursus voor laaggeletterde (groot)ouders:

“De cursus moedigt me aan om mijn sterke kanten te ontdekken. Ik weet nu bijvoorbeeld dat ik een goede verhalenverteller ben.”

Volop voorleesactiviteiten

Samen met onze partner Stichting Voorlezen organiseren we een uitgebreid programma rondom 'boom roos vis'. Alle activiteiten van 2022 op een rij:

- Voorleesfeestjes in het museum
 - Vier voorleesfeestjes: tachtig deelnemers (kinderen)
 - Eén voorleesestafette: zestien deelnemers (kinderen)
- Voorlezen in je eigen taal
 - Twee ouderbijeenkomsten met Poolse ouders
 - Eén ouderbijeenkomst met de directeur en leerkracht op de Prinses Julianaschool

De uitkomst van de gesprekken is verwerkt in Voorleesfeestjes in je eigen taal. Op het eerste Voorleesfeestje in het Pools waren twaalf kinderen en hun ouders.

- Voorleescursus voor laaggeletterde (groot) ouders

- Masterclass ‘Goed voorlezen’. Hiermee brachten we de tentoonstelling nog meer onder de aandacht.

Deelnemer aan masterclass Goed voorlezen:

“Wat een eye-opener dat je voorlezen ook bewust kunt inzetten als leer-moment. Niet alleen als ontspanning.”

PRESENTATIE

1572 – DE GEBORTE VAN NEDERLAND

12 mei 2022 – 10 december 2022

1572 was een memorabel jaar voor Dordrecht: de Eerste Vrije Statenvergadering vond plaats in het Hof van Nederland. In 2022 werd deze gebeurtenis landelijk herdacht en gevierd. Wij haakten daarop aan met een kleine presentatie van bijzondere schoolplaten: ‘1572 – De geboorte van Nederland’. Hierbij brachten we ook een publicatie uit: ‘De geboorte van Nederland in het geschiedenisonderwijs’ en maakten we een podcast over het onderwerp.

IN DE MAAK

Aahhh...! Over lichaam, seksualiteit, gender en consent (2023)

Onze volgende wisseltentoonstelling gaat over het omstreden vak ‘seksuele en relationele

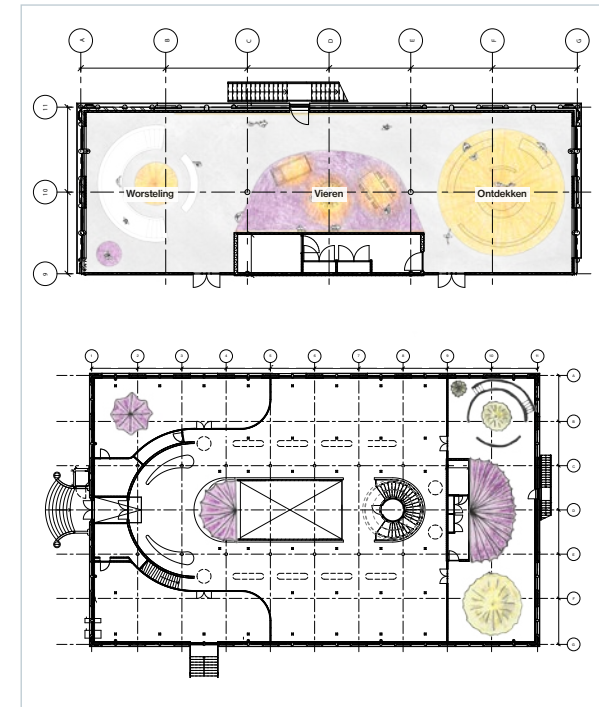
vorming’. Verschillende instanties vochten de afgelopen jaren hard voor een betere seksuele voorlichting. En dat blijft nodig, want telkens weer blijkt dat deze lessen niet genoeg zijn om leerlingen goed voor te bereiden op een leven in de maatschappij.

Veilige setting

In ‘Aahhh...! Over lichaam, seksualiteit, gender en consent’ informeren we bezoekers op een laagdrempelige, speelse en juiste manier over liefde, relaties, het lichaam en seks(ualiteit). Een veilige setting bieden voor alle leeftijden vinden we daarbij heel belangrijk.

Samen een zinvolle bijdrage leveren

Met de tentoonstelling willen we een zinvolle bijdragen leveren aan de maatschappij. Daarvoor hebben we een inhoudelijk plan opgesteld en werken we met allerlei partijen samen. Het is immers een onderwerp waar veel experts bij betrokken zijn. In dat kader hadden we in 2022 constructief overleg met onder andere Rutgers, GGD, universiteiten en de gemeente Dordrecht. In 2023 breiden we deze groep verder uit. Daarnaast hebben we een diversiteitspanel opgericht, dat al belangrijke input geleverd heeft op het plan. En ook Namelok, de vormgevers van de tentoonstelling, zijn inhoudelijk betrokken. Wat betreft de financiën zijn de meeste subsidies aangevraagd, voor een aantal kan

Voorlopig ontwerp tentoonstelling Aahhh...!

dat in 2023. De geplande openingsdatum: 12 oktober 2023.

Schoolplaten over Nederlands-Indië (2024)

We zijn gestart met een inventarisatie van schoolplaten over de voormalige kolonie Nederlands-Indië. Eerst wilden we die gebruiken voor een speciale catalogus. Maar gaandeweg ontwikkelden we een

groot netwerk van partijen die zich hiermee bezighouden. Het blijft een interessant en relevant onderwerp, waarbij de invloed van het onderwijs op de beeldvorming vaak vergeten wordt. Dit verdient meer aandacht dan we vooraf bedacht hadden. Daarom werken we nu – samen met ons netwerk – ook aan een boek en een grote tentoonstelling voor 2024.

Eerste plannen voor herinrichting (2026-2030)

Ook begonnen we voorzichtig met plannen voor de herinrichting van onze vaste opstelling. We trapt af met vragen aan al onze vaste, vrijwillige en zzp-medewerkers. Hoe zagen zij het huidige museum? Wat waren hun wensen, verwachtingen en ideeën? Veel genoemd werd: het ontbreken van teksten, persoonlijke verhalen en de connectie met het heden. Daarnaast heeft het vaste team inspiratie opgedaan bij een aantal andere musea. De conclusies staan in een notitie en we gaan hier in 2023 mee verder.

ZICHTBARE COLLECTIE

VerScholen op de kaart

Alle historische prentbriefkaarten van scholen uit de collectie van het Nationaal Onderwijsmuseum op één website. Dat is 'VerScholen op de kaart'. Deze website stond

in de steigers om begin 2022 live te gaan.

Meer dan verwacht

Maar er waren een aantal kinken in de kabel. Zo vereist het project technische kennis die we nu (en tijdens de opstart) niet in huis hebben als kleine organisatie. Ook bleek er een misvatting bij de leverancier te zijn over het koppelen van de content. Daardoor waren de verwachtingen over de implementatie te positief. Verder hadden we meer prentbriefkaarten in de collectie dan gedacht: namelijk 4.000 in plaats van 1.000.

Maar dat hield ons niet tegen. Een team van vijftien vrijwilligers ging vol goede moed verder met de digitalisering. Daarbij voegden ze aan elke prentbriefkaart achtergrondinformatie toe. Een behoorlijk arbeidsintensieve klus, maar toch hebben we al 2.500 prentbriefkaarten gedigitaliseerd.

Ook voor andere collecties

Naast de kinken, was er ook een positief inzicht. Bij de ontwikkeling van 'VerScholen op de kaart' bleek namelijk dat de website ook goed gebruikt kan worden om andere deelcollecties te delen met publiek. Dat wilden we al langer, dus daarom kozen we ervoor om dat mee te nemen in het websiteontwerp. Daardoor is de geplande oplevering verplaatst van maart 2022 naar begin 2023.

Magazine 'VerScholen op de kaart' behorend bij gelijknamige tentoonstelling

Magazine

Ondertussen werkten we ook aan een socialemediaplan voor 'VerScholen op de kaart'. En maakten we een magazine over (de geschiedenis van) schoolgebouwen. Met allerlei aanvullende en verdiepende artikelen, geschreven door onze afdelingen collectie en onderzoek en een aantal externe gastauteurs. Een greep uit de onderwerpen: monumentale scholen, naamgeving, herbesteding, architectuur, renovatie en interieurs.

Virtueel museum

Nog een digitale ontwikkeling: MuseumVR is gestart met het vastleggen van onze tentoonstellingen in 3D. De basistour is al klaar. Hieraan koppelen we content voor educatieve programma's, afgestemd per doelgroep.

300 objecten van 'Oud Goud' naar Collectie Nederland

Eind 2022 ging een deel van 'Collectie Noordhoff' (voorheen de deelcollectie 'Oud Goud') live op de website van Collectie Nederland. Deze collectie beslaat meer dan 25.000 objecten, en een specifieke deelcollectie is geselecteerd voor online publicatie. Bijna alle kunstwerken die Marinus Adrianus Koekkoek maakte voor schoolplaten zijn nu in hoge resolutie te bekijken, net als boekillustraties voor de markt in Nederlands-Indië. De andere helft wordt in de loop van 2023 gepubliceerd, als we daar auteursrechtelijk toestemming voor hebben.

COLLECTIEBEHEER

Ruim 325.000 objecten

Het Nationaal Onderwijsmuseum beheert en presenteert een van de grootste en mooiste onderwijscollecties ter wereld. Een collectie van ruim 325.000 objecten, waarmee we

duizenden verhalen vertellen. Om goed hiermee om te gaan, hebben we in 2022 onze protocollen voor medewerkers, vrijwilligers en derden (deels) herzien of nieuw opgesteld. Ook werkinstructies zijn aangepakt. Daarnaast ontwikkelen we een systeem om onze digitale collectie goed onder te brengen en te beheren.

Depot

We willen onze collectie nog beter inzetten voor onze activiteiten, en klanten met bruikleenaanvragen en onderzoeksvragen beter van dienst zijn. Daarom zijn we ons depotbeheer verder aan het professionaliseren. Onze focus ligt op vindbaarheid. De eerste stappen: herinventarisatie van de collectie en standplaatsregistratie in ons collectieregistratiesysteem. In 2022 deden we dat al voor zo'n 50 strekkende meter depot.

Digitalisering

In 2022 maakten we grote stappen op het gebied van de digitalisering van onze collectie. Ons doel: 6.000 objecten digitaal toegankelijk maken in ons collectiebeheersysteem The Museum System (TMS). Het gaat om 3.500 schoolplaten op stok en 2.500 andere objecten die we nog gaan bepalen.

3.878 objecten digitaal

Zoals eerder gezegd, was het museum

gesloten tot en met januari 2022. Daardoor konden de meeste collectievrijwilligers pas weer in februari beginnen met de digitalisering. In totaal zijn nu 3.878 objecten ingevoerd in TMS, waarvan meer dan de helft prentbriefkaarten voor de website 'VerScholen op de kaart'. Voor de 3.500 schoolplaten op stok hebben we voorwerk verricht. Zo kan onze ICT-partner alle data in één keer in TMS importeren.

BRUIKLENEN EN SCHENKINGEN

Bruiklenen

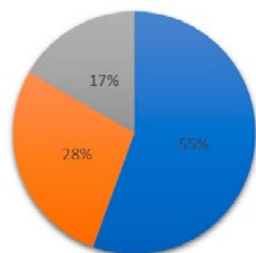
We kregen zeventien bruikleenaanvragen afgelopen jaar. Daarmee zijn we terug op het aantal van voor de coronapandemie. 55% van deze aanvragen kwam van musea en erfgoedverenigingen. Zij wilden objecten vaak lenen voor een tentoonstelling. Daarop volgden bruikleenaanvragen van onderwijsinstellingen: 28%. Zij leenden over het algemeen onze objecten omdat zij jubilea te vieren hadden. Het ensemble van bankjes, tafeltjes en schrijfmateriaal, kortom: het 'Historisch klasje' was daarbij het populairst. Tenslotte kregen we 17% van de aanvragen voor film en tv.

WAT LEENDEN WE UIT? EEN PAAR VOORBEEDEN:

- Het Klokhuis: schoolplaten en geschiedenisboeken van Anton de Kom.
- Theo Thijssen Museum: objecten uit het Montessori-onderwijs voor de tentoonstelling 'Lastpakken voor de klas'.
- Nederlands Openluchtmuseum: geschiedenisboeken voor de tentoonstelling 'Anton de Kom'.
- Katholieke Universiteit Leuven: telhand en abc-boek voor de tentoonstelling 'Stilte in de klas'.

Aantal bruiklenen 2022

17 in totaal

■ Musea/culturele instellingen ■ Scholen ■ Film/TV

Bruiklenen in TMS

We maakten ook een begin met het noteren van bruiklenen in TMS. Voorheen deden we dat niet digitaal. Nu is er een duidelijker beeld van de status van objecten en kunnen collectiebeheerders makkelijker zien of een object is of was uitgeleend.

Schenkingsingen

Officieel hanteren we een schenkingsstop. We hebben namelijk nog veel schenkingsingen te verwerken. Maar de deur zit niet helemaal op slot: in een enkel geval vragen we om meer informatie, omdat het materiaal mogelijk toch interessant is voor onze collectie. Als dat zo is, nemen we de schenking op in TMS.

Slimmer en structureler

Ondanks de stop komen er veel schenkingsingen

binnen. Die bekijken en beoordelen we stuk voor stuk. Vanwege het grote aanbod kan het lang duren voordat we kunnen reageren: inmiddels hebben we een grote achterstand. Dat willen we anders, dus in 2022 hebben we het verwerkingsproces beter geregeld. We bespreken nu één keer per maand alle schenkingsverzoeken in een teambijeenkomst. Ook hebben we het depot efficiënter ingericht en leiden we vrijwilligers op. De verzoeken worden nu structureler opgepakt. Daardoor hebben we al een kwart van de achterstand weggewerkt en beperken we een nieuw stuwmeer aan schenkingsingen.

136 schenkingsverzoeken

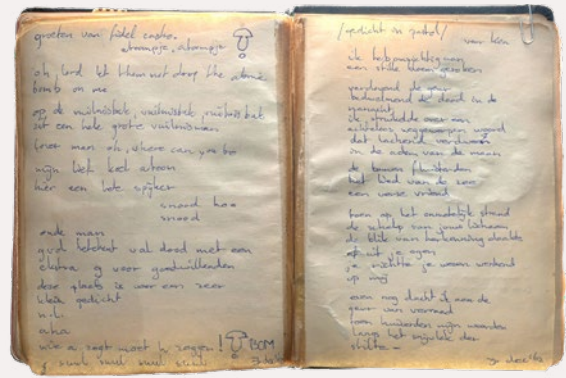
Er kwamen 136 schenkingsverzoeken binnen. Hiervan zijn er 19 aangenomen, 84 afgewezen en 35 staan er nog uit. Naast de 19, hebben we ook een aantal anonieme schenkingsingen aangenomen: objecten die bezoekers achterlaten bij de balie.

Beeld uit video Jeugdjournaal over Anton de Kom

BIJZONDERE SCHENKINGEN

- Droogzwemapparaat
- Joods leesplankje
- Poëziealbum met gedichten van Jules Deelder
- Schenking oprichting eerste islamitische school. Deze schenking is ook vastgelegd op landelijke tv voor een documentaire

Afbeelding uit Poëziealbum met tekst van Jules Deelder

Conservator Jacques Dane neemt schenking eerste islamitische school aan

COLLECTIEBELEID

Naast alles rondom ons collectiebeheer, hebben we ook stappen gezet voor het herijken van ons collectiebeleidsplan. Daarvoor hebben we meegedaan aan de werkgroep 'Dialogo Erfgoedgemeenschap waarderen in en rond musea' van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Het verhaal achter de objecten is namelijk een belangrijk onderdeel van onze missie en visie. Tegelijkertijd zijn we gestart met ons verplichte informatiebeleidsplan, met behulp van deze informatieplanner en de cursus 'Start digitalisering van je collectie met een plan' van het Erfgoedhuis Zuid-Holland.

*Veel scholieren bezoeken
het Nationaal
Onderwijsmuseum*

EEN VOORBEELDFUNCTIE VOOR EDUCATIEVE PROGRAMMERING

Ook in 2022 gingen we voor een sterke positie binnen het Nederlandse onderwijs. Dat deden we vooral als aanbieder en ontwikkelaar van brede educatieprogramma's. Met onze enorme collectie en educatie-expertise ondersteunden we docenten bij actuele vraagstukken in lesprogramma's.

Bijvoorbeeld rondom duurzaamheid, armoede, kansen(on)gelijkheid, mediawijsheid en beeldgeletterdheid. Verder organiseerden we rondleidingen en vakantieactiviteiten voor families en groepen. In dit hoofdstuk zetten we alles op een rij.

SPEERPUNT 2

SPEERPUNT 2 IN CIJFERS

Waarvoor?	Aantal programma's	Aantal deelnemers
Primair onderwijs	241	4.072
Voortgezet onderwijs	95	1.011
Mbo	33	328
Hbo	23	287
Wo	1	177
NT2	6	36
Volwassenen en privégroepen	87	431
Vakanties	36	118
Totaal	522 (174% ten opzichte van ons doel)	6.460

In het letterbos

EDUCATIEPROGRAMMA BIJ 'BOOM ROOS VIS, OVER LEREN LEZEN EN LEESPLEZIER'

Bij 'boom roos vis' maakten we verschillende educatieprogramma's voor allerlei doelgroepen. Hieronder lichten we ze toe:

Primair onderwijs

Voor po-leerlingen ontwikkelden we acht educatieprogramma's. Zoals 'Op avontuur in het Letterbos: hoe klinkt jouw verhaal?', waarbij ze een verhaal maken en een hoorspel daarvan. Daarnaast is er een educatieprogramma bij de Griezibus-escaperoom: het schrijven van een heuse griezelrijm. Tenslotte zijn er twee educatieprogramma's met dans en bewegen. Jonge leerlingen maken hier al dansend kennis met letters en woorden, en oudere kinderen verbeelden een verhaal. Dit organiseren we samen met Joy2Dance.

Voorgezet onderwijs

Vo-leerlingen gaan aan de slag met 'Held van jouw verhaal'. In dit educatieprogramma verzinnen ze een 'avontuur' wat ze vervolgens beleven en opschrijven. Ook voor deze doelgroep is er een educatieprogramma bij de Griezibus-escaperoom.

Beroepsonderwijs

Speciaal voor pabo-studenten en mbo-studenten (richting onderwijsassistent) is er 'Over leren lezen en leesplezier': een educatieprogramma met het thema 'leesbevordering'. De studenten eindigen met een complete les voor in de klas.

Onderwijsprofessionals

Voor onderwijsprofessionals is er een rondleiding door de tentoonstelling. Ze kunnen daar een mini-workshop 'Voorlezen' bij reserveren.

Educatiematerialen en activiteiten

Naast alle educatieprogramma's, is er ook een letterpaspoort. Daarmee kunnen kinderen van 4-8 jaar actief en met leuke opdrachten de tentoonstelling induiken. Voor kinderen van 9-5 jaar is er de Griezibus-escaperoom met een bijbehorende speurtocht.

Met deze activiteiten bereikten we 1.989 kinderen, jongeren, studenten en volwassenen.

EDUCATIEPROGRAMMA BIJ '1572 – DE GEBOORTE VAN NEDERLAND

In 2022 deden we mee met het landelijke project 'De geboorte van Nederland'. We herdachten de Eerste Vrije Statenvergadering

Onthulling muurkunstwerk door hoofd Educatie Martine Blijdorp

en haakten aan bij het Hoffestival. Daarbij stonden 4 V's centraal: vrijheid, verdraagzaamheid, verbondenheid en verscheidenheid. In het museum was er een tentoonstelling met acht schoolplaten over die 4 V's. Daarnaast organiseerden we festivalactiviteiten bij elke V:

Vrijheid

Iedereen kon meeschrijven aan een doorfluistergedicht. Dit verwerkten kunstenaars ARTvertisements in een muurcollage, die te zien is op de muur naast het museum. Ook hier werkten bezoekers aan mee. Zo is het een prachtig publiekskunstwerk geworden over vrijheid.

Verdraagzaamheid

Voor volwassenen gaf Marieke van Leeuwen een dichtworkshop. Deelnemers schreven een gedicht over verdraagzaamheid en droegen dat voor.

Verbondenheid

Jongeren maakten samen een spoken woordstuk over verbondenheid, wat te horen was tijdens de onthulling van de muurcollage.

Verscheidenheid

Kinderen dachten aan de hand van een schoolplaat al tekenend en schrijvend na over verscheidenheid. En naar aanleiding van hun

ideeën vertelde verhalenverteller Janny Kok een mooi verhaal.

Naast de activiteiten ontwikkelden we ook een publicatie en maakten we onze eerste podcast ooit.

NOG MEER EDUCATIE

Men boekte ook veel educatie-activiteiten bij de vaste collectie. In het museum, op locatie en als gastles. Vooral de gastlessen waren populair, met name bij scholen die honderd jaar bestonden in 2022.

Vernieuwing

We hebben twee programma's in een nieuw jasje gestoken. Als eerste 'School is van alle tijden': dat is kritisch bekeken en herschreven. Als tweede 'Beeld en Boodschap', dat bij de tentoonstelling 'Nazipropaganda voor de jeugd, 1933-1945' was ontwikkeld. Deze is omgezet naar een programma dat we – los van de tentoonstelling – op locatie kunnen geven.

PerspectiefPanel

Het PerspectiefPanel is een feit: een educatiepanel voor bij de tentoonstelling 'Aahhh...!'. Met alle twaalf leden voerden we in 2022 een eerste gesprek.

In het letterbos

Op familiezonntag spelletjes doen in het LetterLAB

RANDPROGRAMMERING

Familiezondagen en voorleesfeestjes

Elke laatste zondag van de maand was er een familiezonntag rondom 'boom roos vis' en de vaste collectie. Met een extra activiteit of speurtocht voor families, en elke keer een voorleesfeestje door Stichting Voorlezen. In totaal waren er negen familiezondagen, terwijl ons doel drie was. Stuk voor stuk waren ze drukbezocht, en in 2023 gaan we hier zeker mee door.

MuseumJeugdUniversiteit

We verzorgden twee collegereeksen van de MuseumJeugdUniversiteit. Een hiervan hoorde bij 'boom roos vis'. Deze was met illustratrice Juliette De Wit en had als thema 'Illustreer je eigen verhaal': een vervolg op het volgeboekte 'Schrijf nu zelf een boek!' van Marte Jongbloed in 2021. Dit college was bijna uitverkocht: maar liefst 48 kinderen deden mee. De tweede collegereeks stond in het teken van de Middeleeuwen en ging over papier maken, boekbinden en schrijven met een kroontjespen. Hier deden ongeveer tien kinderen aan mee.

Letterfeest

Elk schooljaar rond eind januari, kennen alle kinderen in groep 3 de letters van het alfabet. Dan viert een school vaak een letterfeest. Het

Nationaal Onderwijsmuseum deed mee: wij organiseerden ons eigen letterfeest op een van de familiezondagen. Daarnaast konden klassen dit letterfeest extra voordelig boeken. Hier was veel vraag naar, maar vanwege de coronapandemie konden we niet alle klassen ontvangen.

Cultuursafari

In september stapten 1.250 middelbare scholieren uit de Drechtsteden op de fiets voor de Cultuursafari. Dit is een tour langs zeven Dordtse culturele organisaties: de Bibliotheek AanZet, Dordrechts Museum, Cinema The Movies, Kunstmin, Poppodium Bibelot, ToBe cultuurcentrum en het Nationaal Onderwijsmuseum. Bij ons speelden de leerlingen het spel 'Heel Holland Exposeert'. De groep met de beste expositie werd tot winnaar gekroond.

NT2-rondleidingen

Samen met het Erfgoedhuis Zuid-Holland en het Da Vinci College in Dordrecht ontwikkelden en verzorgden we een serie rondleidingen voor mensen met Nederlands als tweede taal. Met succes: een vaste groep van acht mensen deed enthousiast mee. In 2023 doen we nog meer voor deze doelgroep.

Voorleesdiner

Als start van de Boekenweek 2022: 'Nacht van

de liefde’, organiseerden we op 8 april een volgeboekt voorleesdiner. Tijdens dit diner genoten dertig gasten van lekkere gerechten en liefdevolle voorleesverhalen. Tussen elke gang was er een interactieve activiteit en werd men op een ludieke manier aan het denken gezet over de liefde. De avond werd verder omlijst door mooie muziek.

Opa- en omadag

In de meivakantie organiseerden we een opa-en omadag. Met extra aandacht voor (voor)lezen en allerlei activiteiten rondom ‘boom roos vis’. Ook was er een speciale speurtocht, waarbij grootouders met hun kleinkinderen in gesprek gingen over leren lezen – vroeger en nu.

Buitenspeeldag

We deden op 8 juni mee met de nationale Buitenspeeldag. Kinderen (en hun ouders) legden een parcours af met oud-Hollandse buitenspellen. Denk aan zaklopen, spijkerpoepen en ezeltjeprik. Stempelkaart in de hand en stempels verzamelen maar!

Leesmeter.nl

We ontwikkelden en lanceerden de website www.leesmeter.nl. Hier kunnen (voornamelijk) docenten met hun klas een leeschallenge aangaan. Ze lezen dan als groep, en vullen de gelezen bladzijdes in op de leesmeter.

Luisterboeken geluisterd of voorgelezen? Die tellen ook mee.

Beloningen verzamelen

Een paar bladzijden gelezen? Dan bereikt de klas een mijlpaal met een beloning, geregeld door het Nationaal Onderwijsmuseum. Zoals een bouwplaat of een mooie bladwijzer om te downloaden. Bij de volgende mijlpaal beland? Dan is er bijvoorbeeld een gratis museumles voor de leerlingen. Docenten kunnen zelf ook beloningen toevoegen op de leesmeter.

Honderd deelnemers

Op de homepage van www.leesmeter.nl staat de landelijke leesmeter: die telt alle gelezen bladzijdes van alle groepen bij elkaar op. Op dit moment hebben we zo’n honderd deelnemers.

1.900 bezoekers in de kerstvakantie

De vakanties waren erg goed bezocht: maar liefst 31% van al onze bezoekers kwam in die weken langs. De kerstvakantie spande de kroon met ruim 1.900 bezoekers!

Extra activiteiten

De meeste vakantieactiviteiten gingen over ‘boom roos vis’. Maar ook de vaste tentoonstelling kreeg volop aandacht. Zo konden kinderen van 2-12 jaar spelen, knutselen en ontdekken in het LetterLAB.

Ook waren er elke vakantie betaalde workshops door professionals, zoals een museum- of dansdocent.

Voorleesuurdoel behaald

In 2022 wilden we minimaal tien voorleesuurdoelen aanbieden. Mede dankzij de vakanties waren dat er vijftien: ruimschoots gehaald dus! Dat verschilt van onze vorige aanpak: eerst organiseerden we de voorleesuurdoelen buiten de vakanties, nu in de vakanties en onder een andere naam: ‘kampvuurlezen’. Een goede stap, aan de bezoekerscijfers te zien.

Prinseswillemsmuseum

28

*Prinses Laurentien
spreekt op Dag van
het jonge kind*

Dag van het Jonge Kind

In samenwerking met de Number5Foundation organiseerden we voor professionals een dag over taalverwerving bij het jonge kind. Een waardevolle dag, met zestig deelnemers uit diverse takken uit het werkveld. Professionals uit de kraamzorg, het consultatiebureau, jeugdartsen, pedagogisch medewerkers. Het programma:

- *'100 dagen van een kind en de rol van taalverwerving hierin'*, door Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Laurentien en Sabine Hunnius (hoogleraar Developmental Cognitive Neuroscience bij het Baby & Child Research Center). Daarna gingen de deelnemers in groepen uiteen in diverse workshops:
 - o *'Visible Thinking: leren doorpraten met elkaar'*, door onze educator Martine Blijdorp
 - o *'Hoe creëer je een taalrijke omgeving?'*, door de jeugdspecialist van de Bibliotheek Aanzet Dordrecht
 - o *'Hoe leren kinderen woorden?'*, door ervaringsdeskundige en woordenschatexpert Charlotte Willems

*Prinses Laurentien spreekt op Dag van het jonge kind
(Foto's op pagina's 28-29: Rob Niemantsverdriet)*

- o *Nijntje Beweegprogramma*, door Tanja Bracco Garnter van de Koninklijke Nederlandse Gymnastiek Unie

Hierna was er een gezamenlijke afsluiting, waarbij we met elkaar in gesprek gingen over de vraag 'Wat is er nodig voor taalverwerving bij jongere kinderen?'

Museumdocent Larissa Sjoerds aan het werk

MUSEUMDOCENTEN IN ONTWIKKELING

In 2022 organiseerden we verschillende ontwikkelactiviteiten met en voor elf museumdocenten:

- **Vier museumdocentenbijeenkomsten**
Hierbij doken onze museumdocenten en educatie- en collectiemedewerkers samen in het vak. We bespraken nieuwe educatieprogramma's en hielpen elkaar verder bij bestaande.
- **Cursus voorlezen** door Ilse van Donkelaar van Stichting Voorlezen
Omdat voorlezen terugkomt in meerdere educatieprogramma's, gaf Ilse Donkelaar van Stichting Voorlezen ons een cursus hierover.
- **Mini-cursus voorlezen**
Ilse kwam nog een keer langs. Ze leerde de museumdocenten hoe ze zelf een mini-cursus voorlezen kunnen geven aan studenten en volwassenen.
- **Collectie-onderdelen bespreken**
Jacques Dane, hoofd onderzoek en conservator van het museum, besprak tijdens een aantal bijeenkomsten diverse collectie-onderdelen.
- **Een rondleiding geven**
We spraken meerdere keren over de pedagogische en didactische aspecten van het rondleiden.

We horen terug dat de museumdocenten de inhoudelijke kant van de trainingen erg waarderen. Aanvullend vinden ze ook het contact onderling heel prettig. Vaak werken ze namelijk in tweetallen, maar wel met ieder een eigen groep. Tijdens een museumdocentenbijeenkomst is er tijd en ruimte om ook de anderen te ontmoeten en met elkaar te overleggen.

MUSEUMKIDS EN KIDSPROOF

Ook in 2022 is het museum weer 'kidsproof' verklaard door een comité van 183 kinderen. Ons gemiddelde cijfer was 8,95. Drie tiende punt meer dan in 2021!

Felbegeerd kwaliteitsstempel

Dit kwaliteitsstempel staat ook wel bekend als 'de Michelinster van de museumwereld.' Afgelopen decennium groeide het uit tot een felbegeerd keurmerk waar duizenden kinderen aan meewerken. Vera Carasso, directeur van de Museumvereniging zegt erover: *“De eerlijkste bezoekers, de kinderen zelf, beoordelen de musea. Dit legt de lat hoog en daagt musea uit te programmeren wat kinderen spannend en interessant vinden.”*

STERKE ONLINE EDUCATIE-AANBIEDER

In 2022 werkten we aan een sterkere positie als online aanbieder van educatieprogramma's. Voor het primair, voortgezet, beroeps- en hoger onderwijs. We deden het volgende:

Studio Onderwijsmuseum

Ook wie het museum niet kan bezoeken, kan een educatieprogramma bij ons afnemen. Hoe? Via Studio Onderwijsmuseum. Hiermee ontwikkelen we content voor een breed en wisselend publiek. Denk aan livestreams met een nostalgische inslag voor verzorgingscentra en thematische lezingen voor geïnteresseerde verenigingen. Maar ook aan interactieve online lessen voor schoolklassen op afstand.

Primair onderwijs = gereed

De studio voor primair onderwijs is gereed. Als eerste hebben we ons succesvolle programma 'School is van alle tijden' omgeschreven naar een digitale tegenhanger 'School van vroeger, nu online!'. Via een Teams-verbinding gaven we deze les in 2022 aan twee schoolklassen. Zowel de leerlingen en leerkrachten waren er enthousiast over. Toch hebben we besloten om deze online variant niet actief aan te bieden. Er is namelijk veel voorbereiding en personeelsinzet voor nodig, waardoor het niet rendabel is. De mogelijkheid om een online les te boeken blijft wel beschikbaar via de website.

LessonUp

Onderdeel van Studio Onderwijsmuseum is LessonUp: een online platform waarop we interactieve presentaties met spelelementen aanbieden. Leerkrachten kunnen die afnemen voor in hun klas. In 2022 kregen we van de gemeente Dordrecht €5.000 subsidie voor een gezamenlijk LessonUp-account voor diverse Dordtse cultuurinstellingen. Samen met het Dordrechts Museum, Het Hof van Nederland, Huis van Gijn, The Movies en Museum '40-'45 bieden we nu (voorbereidende) museumlessen aan. Daarmee staan we tussen de accounts van andere musea zoals het Scheepvaartmuseum en het Nederlands Openluchtmuseum.

Jacques Dane geeft een lezing aan medewerkers van de directie Kennis van het ministerie van OCW

EEN KENNISINSTITUUT EN PLATFORM

Goed onderwijs en alles wat daarmee samenhangt, is cruciaal voor de kracht en kwaliteit van onze samenleving. Om hiervoor te zorgen, is reflectie, innovatie en kritische bestudering nodig. En onderzoek naar onderwijsgeschiedenis, -beleid en -praktijk. Daarin wil en kan het Nationaal Onderwijsmuseum een grotere rol spelen. Als centrum van historische kennis, data en objecten. Maar ook als knooppunt in het netwerk van onderwijsprofessionals en platform voor debat.

Hoe vulden we dat in 2022 in?

SPEERPUNT 3

Met onze gedegen kennis van de ontwikkeling van het Nederlandse onderwijs, gaven we afgelopen jaar duiding en verdieping, verbonden we verleden met heden, en boden we gespreksstof voor de toekomst. In dit hoofdstuk lichten we een aantal gebeurtenissen uit: belangrijke onderzoeken, artikelen en publicaties, bijzondere bijeenkomsten en samenwerkingen en de meest waardevolle lezingen en presentaties.

ONDERZOEK

- Universiteit Leiden | Geschiedenisstudent: bronnenonderzoek naar de geschiedenis van het muziekonderwijs.
- Universiteit Tilburg | Promovendus: begeleiding promotieonderzoek naar de geschiedenis van het hoofd der school in de 19de en de 20ste eeuw.
- Erasmus Universiteit | Geschiedenisstudent: onderzoek naar de betekenisverandering van het 'Plakkaat van Verlatinghe' (1581) in geschiedensismethoden 19de en 20ste eeuw.
- Universiteit Utrecht | Geschiedenisstudent: onderzoek naar de series Nederlands-Indië-schoolplaten.
- Meerjarenproject | Onderzoek leven en werk van school- en kinderboekenauteur W.G. van de Hulst (1879-1963).

PUBLICATIES EN ARTIKELEN

Vanuit de afdeling collectie en onderzoek publiceerden we maandelijks in *onderwijsvaktijdschriften*:

- Pedagogiek in Praktijk (6x)
- Praxisbulletin (2x)
- Didactief (10x)
- Van Twaalf tot Achttien (12x)

Ook waren onze artikelen te lezen in *vak- en wetenschappelijke tijdschriften*:

- *'Onderwijsfrater Sigebertus Rombouts en de pedagogiek van de gereformeerde theoloog Herman Bavinck'*, door Jacques Dane in Documentatieblad Nederlandse Kerkgeschiedenis.
- *'Onderwijsillustrator Cornelis Jetses (1873-1955) en de Bremer Fibel (1906)'*, door Jacques Dane in het Jaarboek Nederlandse Boekgeschiedenis.
- *'Neutraal onderwijs?' Onderwijsvrijheid en het schoolboek, 1900-1940'*, door Jacques Dane in SGKJL.

LEZINGEN, GASTCOLLEGES EN MEDIA

- Live-uitzending: *'Oorlog in de klas'*, in samenwerking met HUMAN, voor De Publieke Tribune op NPO Radio 1.
- Podcast: *Hoe kon Hitler zo machtig worden?* in samenwerking met het Jeugdjournaal, voor het NOS Jeugdjournaal.

Podcast: Hoe kon Hitler zo machtig worden?
4 mei 2022

Het is 4 mei en dan gaat het natuurlijk veel over de Tweede Wereldoorlog. De man achter die oorlog was Adolf Hitler. Over hem hadden jullie veel vragen. Over zijn jeugd, zijn snorretje en hoe hij zo populair kon worden. Ook Vera had een vraag.

“ **Waarom wilde Hitler alle Joden dood hebben?** ”
— Vera

Bart en Annabelle gingen met jullie vragen naar Jacques Dane. Hij weet alles over de Tweede Wereldoorlog en Hitler. Die podcast staat nu voor je klaar!

Luisteren doe je hier:
[Spotify](#)
[Apple podcast app](#)

Online bericht over podcast over Hitler

- Lezing: *'Geschiedenis van het Nederlandse onderwijs'*, voor de historische vereniging Leerdam.
- Lezing: *'Onderwijsgeschiedenis'*, voor het Nederlands Instituut voor Onderwijs en Opvoedingszaken (NIVOZ).
- Publicatie: *'Zorgen om een kortere schoolweek'*, voor het Historische Nieuwsblad.
- Hoorcollege: *'Inleiding historische pedagogiek'*, bij de faculteit Gedragswetenschappen van de Radboud universiteit Nijmegen.
- Opening en lezing: *'De geschiedenis van gymnastiekonderwijs'*, voor Museum Het Hoogeland Warffum bij de tentoonstelling 'Paard. Brug. Bok. En ringen.'
- Miniconferentie: *'Passend onderwijs'*, in samenwerking met NIVOZ.
- Lezing: *'Onderwijsgeschiedenis, met speciale aandacht voor de series schoolplaten Nederlands-Indië en de geschiedenis van het onderwijsbeleid'*, voor bezoek van de afdeling Kennis van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Vijfdelige serie: *'Geloof in het onderwijs'*, voor de NPO.
- Lezing: *'Stilte in de collectie van het Nationaal Onderwijsmuseum'*, bij de boekpresentatie 'Stilte in de klas' van hoogleraar historische pedagogiek Pieter

Opnames NPO 2 documentaire 'Geloof in het Onderwijs'. Gesprek tussen Karim Amghar en conservator Jacques Dane

Verstraete.

- Werkcolleges: *'Comenius (1592-1670) – pedagogiek en idealisme'*, voor de Vereniging tot Bevordering van de Studie der pedagogiek.
- Lezing: *'Alles van waarde is weerloos'*, voor de Erfgoedcel Gent, Museum STAM en onderwijsmuseum De School Van Toen (Gent). Foto Jacques
- Gastcollege: *'Geweld in de jeugdzorg – historisch perspectief'*, voor de Vrije Universiteit Amsterdam.
- Begeleiden van rondetafelgesprek: *'De toekomst van de studie naar het Nederlandse kinderboek'*, rondom het afscheid van prof. dr. Helma van Lierop-Debrauwer (Tilburg University).

ONZE EERSTE PODCAST

We hebben ook onze eerste stappen in de podcastwereld gezet. En wel met een podcast over vrijheid, aansluitend bij de tentoonstelling '1572: De geboorte van Nederland'. Jacques Dane (hoofd onderzoek en conservator van het museum) en Bas Levering (hoofdredacteur van Pedagogiek in Praktijk Magazine) gaan in gesprek over vrijheid in het onderwijs. Hoe kijken we nu aan tegen het begrip vrijheid? Wat is er in het verleden in de klas verteld over vrijheid? En

waarom is goed burgerschapsonderwijs zo belangrijk? Inmiddels luisterden ruim negentig mensen ernaar. [Naar podcast >>](#)

CATALOGUS OVER HISTORIE EN COLLECTIE VAN HET MUSEUM

In 2021 zijn we gestart met een catalogus over de historie en collectie van het museum en onze voorlopers vanaf 1877. Daar gingen we in 2022 mee door. Denk aan het samenstellen van de inhoudsopgave, objecten selecteren en bronnen- en literatuuronderzoek naar de objecten.

ADVISERING

Als kennisinstituut geven we regelmatig advies over onderwijshistorische zaken. Bijvoorbeeld aan musea en stichtingen met een link naar het onderwijs. Afgelopen jaar deelden we onze kennis met:

- Bestuurslid Cornelis Jetses Stichting, Groningen.
- Bestuurslid Raad van Advies Comenius Museum, Naarden.
- Op 23 juni ontving het Nationaal Onderwijsmuseum een delegatie van het Schulmuseum Dortmund. We gaven

een rondleiding en gingen in gesprek over de totstandkoming van onze vaste tentoonstelling.

- Fotomuseum Den Haag, over tentoonstelling over klassenfoto's.
- Op 13 december was er in Leuven een expertmeeting rondom de cultuurhistorische en publiekswaarde van schoolplatencollecties. Vanuit het Nationaal Onderwijsmuseum trad Jacques Dane als expert op.

VRAAG HET AAN HET NATIONAAL ONDERWIJSMUSEUM

In 2022 kregen we tientallen vragen per maand binnen. Over schoolboeken, schoolplaten, onderwijswetgeving, onderwijsillustratoren, onderwijsgeschiedenis, schoolvakanties en meer. Van scholieren, studenten, onderzoekers, journalisten en allerlei andere geïnteresseerden. Onze afdeling collectie en onderzoek beantwoordde ze allemaal met plezier.

Van:

Verzonden: dinsdag 18 oktober 2022 14:45

Aan: Nationaal Onderwijsmuseum

Onderwerp: Onderzoek school

Beste onderwijsmuseum,

Mijn naam is Owen, ik ben 21 jaar en zit op de lerarenopleiding geschiedenis 2e graads van Fontys Hogescholen te Tilburg. Voor het vak Indonesië ben ik bezig met een onderzoek. Hierbij gaat een van de vragen over de historiografie van de politionele acties in de schoolmethodes. Ik ben hiervoor op zoek naar geschiedenisboeken die vroeger op de middelbare school gebruikt werden. Vandaag waren ik en mijn groepje al langs geweest in Dordrecht, maar hebben we niks kunnen vinden. De dame achter de balie zei dat er mogelijk wel iets in de opslag lag, maar er was niemand op kantoor die dit kon checken. Zou het mogelijk zijn om voor volgende week hiervoor een afspraak te maken om, wanneer deze er zijn, deze oude boeken in te zien?

Met vriendelijke groet,

Van:

Verzonden: zaterdag 17 december 2022 20:17

Aan: Nationaal Onderwijsmuseum

Onderwerp: Frobel onderwijs

Goedendag,

Ik schrijf een familiegeschiedenis en nu kom ik er achter dat een tante van mij de Fröbelakte H heeft gehaald in 1933. Kunt u mij wat meer informatie geven over het behalen van zo'n akte. Hoe lang was de opleiding bijvoorbeeld. Welk niveau onderwijs was deze opleiding naar het niveau van tegenwoordig? MO, HBO? Was het een avondopleiding of een volledige dagopleiding? Ik hoop dat u me wat verder kunt helpen en zie reikhalzend uit naar uw antwoord.

Vriendelijke Groet,

STAGIAIRES, STUDENTEN EN PROMOVENDI

Afgelopen jaar begeleidden we verschillende stagiaires, studenten en promovendi:

- Twee wo-studenten (Erasmus Universiteit Rotterdam en RUL) startten met hun masteronderzoek, met onze collectie als bron.
- Een vmbo-t-leerling liep stage bij ons, en werkt nu als vrijwilliger bij de collectie.
- Een onderzoeker van Tilburg University wordt vanuit de afdeling collectie en onderzoek begeleid bij zijn onderzoek naar de geschiedenis van het schoolhoofd.
- Voor de tentoonstelling 'Aahh...!' is een stagiair van de Reinwardt Academie aangenomen.

*Heerlijke lunch
in museumcafé
De Holland*

EEN AANTREKKELIJKE EN AANGENAME PLEK VOOR AL ONZE DOELGROEPEN

Het Nationaal Onderwijsmuseum is een fijne plek voor iedereen. Wie binnenkomt in het prachtige gebouw, dompelt zich meteen onder in onze collectie: een bijzondere verzameling stukken die herinnering, verwondering en bewondering opwekt. In 2022 genoten bezoekers van de vaste en tijdelijke tentoonstellingen, maar er was meer. Om hun dagje uit compleet te maken, verwelkomden we mensen in ons museumcafé De Holland en op het terras van de mooie museumtuin. Ook breidden we het assortiment in de museumshop uit en kwamen organisaties samen in onze inspirerende en professioneel uitgeruste zalen. U leest er alles over in dit hoofdstuk.

SPEERPUNT 4

ZAALVERHUUR

Het was een fantastisch jaar voor onze zaalverhuur. Organisaties stonden te springen om na de coronabeperkingen weer fysiek samen te komen, en dat hebben we gemerkt! In totaal organiseerden we maar liefst 87 bijeenkomsten. Voor zowel lokale als regionale organisaties.

Trouwe klant: IVN Natuureducatie

Het museum is een goede plek om grote groepen te ontvangen. Zoals IVN Natuur-educatie, een partij die regelmatig regiobijeenkomsten bij ons organiseert. Deze graag geziene gast boekt als sinds 2021 en waardeert de kwaliteit die we bieden.

Meer dan dubbele cateringomzet

Onze commerciële cateringarrangementen voor groepen lopen goed: ten opzichte van vorig jaar is de cateringomzet zelfs twee keer zo hoog. Juni, september en november waren de piekmaanden. Bijna de helft van alle bijeenkomsten vond in deze maanden plaats.

Nieuwe connecties

Om ons bereik en onze klantenkring te vergroten, zijn we lid geworden van het online

vergaderplatform 'Meetingselect'. Hierdoor boekten diverse ministeries bijeenkomsten bij ons. Ook maakten we kleine acquisitiestappen via LinkedIn. Met mooi resultaat: in 2022 zagen we een ruime verdubbeling van onze doelstelling voor zaalverhuur.

Mooie woorden

"We kijken terug op een fantastische teamdag. Sowieso is het fijn om weer zonder allerlei coronabeperkingen bijeen te kunnen komen. Maar de locatie maakt het extra mooi. Een mooie lichte, hoge zaal en perfecte bediening! De lunch was heerlijk. De rondleidingen waren leerzaam. Deskundige gidsen die op een leuke en betrokken wijze allerlei wetenswaardigheden vertelden."

"De bijeenkomst was zeker geslaagd. Vind de locatie altijd heel goed voor zowel formele als informele bijeenkomsten."

"We kijken zeker terug op een goede bijeenkomst. Ook de break-outsessies en de borrel zijn goed verlopen. Precies zoals we het gepland hadden. Jullie mooie locatie en goede service hebben daar zeker aan bijgedragen."

MUSEUMSHOP

We voegden in 2022 veel nieuwe producten toe aan ons museumshopassortiment. Daarbij viel het ons op dat bezoekers graag dingen voor een klein budget kopen, en dat duurdere producten wat vaker blijven liggen. Regelmatig richten we de winkel opnieuw in en geven we artikelen die echt bij het museum horen een opvallende plek. Zoals kroontjespennen met inktpotjes. Vooral de artikelen die bij een tijdelijke tentoonstelling horen, verkopen goed. Zoals het boek en de catalogus 'boom roos vis'.

MUSEUMCAFÉ DE HOLLAND

Ons museumcafé De Holland draaide in 2022 een prima jaar. Bezoekers omschrijven onze service als vriendelijk en gastvrij. Ze voelen zich welkom, en dat is te danken aan ons enthousiaste en goed op elkaar ingespeelde vrijwilligersteam. Onder leiding van onze vaste collega's maken zij van elk museumcafébezoek een feestje.

Versterking van het team

We verwelkomden twee nieuwe vrijwilligers. Daar zijn we blij mee, want naast cafébezoekers hebben we ook veel zakelijke gasten. Hiervoor huren

we horecaprofessionals in, maar ook onze vrijwilligers dragen hun steentje bij. En afgelopen jaar kregen studenten van de opleiding Medewerker Facilitaire Dienstverlening aan het Da Vinci College weer praktijkles in het museumcafé.

Mooie woorden:

“Mevrouw: dit is de lekkerste tosti die ik ooit gegeten heb.”

“Mag ik de brodtrommel waar mijn tosti in zit mee naar huis nemen?”

“Goh, wat een betaalbare prijzen.”

“Wat is iedereen aardig in dit museum.”

MUSEUMTUIN

Onze museumtuin wordt steeds mooier. Al het groen is bijna volgroeid, en de vrijwilligers hebben nu drie jaar ervaring. Zij onderhouden de tuin wekelijks aan de hand van een gezamenlijk onderhoudsplan. Bij de tuin en grenzend aan de horeca, is het terras. Een heerlijke plek om te genieten van een kopje koffie of een verfrissend drankje.

CULINAIRE EVENEMENTEN

Ook in 2022 organiseerden we allerlei drukbezochte culinaire avonden. Onze twee favorieten:

Onderwijsgala

Speciaal was het Onderwijsgala eind september, georganiseerd door de Nationale Onderwijsweek. Hiermee wordt een week ingeluid met volop activiteiten. En wat is daarvoor een betere plek dan het Nationaal Onderwijsmuseum? Het was een coproductie met onder meer de gemeente Dordrecht, Stichting Cultuureducatie, Insula College Halmaheiraplein, Johan de Witt Gymnasium, Da Vinci College. Ruim tachtig bezoekers genoten van een heerlijk diner, gekookt en geserveerd door leerlingen van de horecaopleiding aan het Da Vinci College.

Onderwijsgala 2022

Kerstbrunch

Dit jaar kon onze, geheel volgeboekte, kerstbrunch gelukkig doorgaan. We moesten zelfs gasten die nog wilden boeken teleurstellen omdat het al vol zat. Samen met de vrijwilligers heeft het vaste horecapersoneel een heerlijke brunch verzorgd. In een gezellige kerstsfeer kon men heerlijk genieten van een zeer uitgebreid buffet.

Team dat de kerstbrunch verzorgde

Bezoekers aan de
tentoonstelling
'Onderwijs- over vroeger,
voor later, van nu.'

We vertelden het al in de vorige hoofdstukken: het Nationaal Onderwijsmuseum is een waardevolle plek waar al onze doelgroepen graag komen. Via marketing en communicatie brengen we deze aantrekkelijke locatie met een fijne sfeer en hoge vrijetijdswaarde onder de aandacht bij onze doelgroepen. In 2022 deden we dit met een focus op online en onze speerpunten als leidraad.

MARKETING EN COMMUNICATIE

FOCUS OP ONLINE

Vanaf het moment dat we weer opengingen, focusten we volledig op de bekendheid van het museum zelf en onze tentoonstellingen. En met succes. We merken dat we online zichtbaarder worden en dat onze doelgroepen ons beter weten te vinden. Ook kunnen we onze speerpunten belichten via verschillende marketingcommunicatiekanalen, en brengen we daar steeds beter balans in.

In die balans zien we natuurlijk dat sociale media niet meer weg te denken zijn. Een belangrijk deel van de interactie met onze doelgroep is online. Daarom hebben we ervoor gekozen om, zeker in de tweede helft van 2022, veel in te zetten op Instagram en Facebook. Na een personele wisseling – en als gevolg daarvan een tijdelijke onderbezetting van de marketingcommunicatieafdeling – hebben we via een externe partij deze sociale media een boost gegeven.

BEKEND BIJ DE DOELGROEPEN

Onze drie belangrijkste doelgroepen hebben we goed bereikt via onze website en sociale media: families, educatieve groepen en onderwijsprofessionals.

- **De families** informeerden we over de vakantieprogrammering en de familiezondagen. Dat had effect: deze werden veelvuldig bezocht.
- **De educatieve groepen** vertelden we over het educatieprogramma bij ‘boom roos vis’. Via sociale media, gepersonaliseerde nieuwsbrieven en campagnes.
- **Onderwijsprofessionals** lieten we (nog meer) kennismaken met het Nationaal Onderwijsmuseum als kennisinstituut. Daarbij sloten we vooral aan op actuele kwesties, zoals tijdens het volgeboekte congres ‘Wie moet er passen?’.

Hiermee werkten we aan onze algehele naamsbekendheid. Dat lukte goed, als we kijken naar onze bezoekers en aantal volgers op sociale media in 2022.

Post met reacties op social media – ‘Oud goud’

ALLE SPEERPUNTEN ONDER DE AANDACHT

In het kader van elk speerpunt verrichten we afgelopen jaar verschillende acties.

Speerpunt 1: Collectie ontsluiten en verhalen delen

De vaste tentoonstelling belichtten we vooral door aandacht te geven aan collectiestukken, schenkingen en verhalen via sociale media. Hiermee onderscheiden we ons van veel ander musea: die zetten hun socialemediakanalen vaak in om nieuwe tentoonstellingen en activiteiten aan te kondigen. Terwijl het juist de verhalen zijn die mensen boeien en binden.

Speerpunt 2: Een voorbeeldfunctie voor educatieve programmering

Rondom educatie organiseerden we deze marketingcommunicatie-acties:

- Op de Dag van de Leraar kregen alle onderwijsprofessionals gratis toegang. Dat hebben we ruimschoots gecommuniceerd met hen, en dit leverde 225 bezoekers op.
- Live-uitzending van 'Oorlog in de klas' vanuit het museum.
- Feestelijke lancering van www.leesmeter.nl.
- Onze samenwerking met HBO Drechtsteden was veel te zien op sociale media.

Speerpunt 3: Een kennisinstituut en platform

Onze marketingcommunicatie rondom het museum als kennisinstituut en platform:

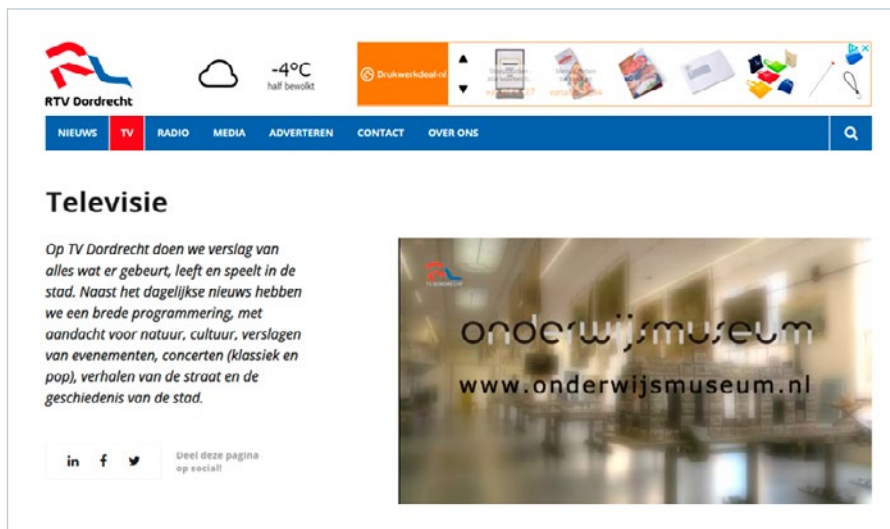
- Kennisdeling over en aandacht voor onze vaste tentoonstelling via de Jeugdjournaalpodcast, en die delen via onze website en sociale media.
- Organisatie van de Dag van het Jonge Kind.

- Een belangrijke bijdrage aan de vijfdelige NPO-serie 'Geloof in het Onderwijs' en die delen via LinkedIn en Instagram.

Speerpunt 4: Een aantrekkelijke en aangename plek voor al onze doelgroepen

Om onze doelgroepen te vertellen dat we een aantrekkelijke en aangename plek zijn, deden we het volgende:

- Veel aandacht besteed aan de inrichting van en communicatie over onze familiezondagen.
- Betaalde en onbetaalde inzet van sociale media voor onze vakantieactiviteiten.
- Regionale RTV Dordrecht-campagne rondom de kerstvakantie (op tv 648 vertoningen en online 20.000).

RTV Dordrecht

NIEUWS TV RADIO MEDIA ADVERTEREN CONTACT OVER ONS

Televisie

Op TV Dordrecht doen we verslag van alles wat er gebeurt, leeft en speelt in de stad. Naast het dagelijkse nieuws hebben we een brede programmering, met aandacht voor natuur, cultuur, verslagen van evenementen, concerten (klassiek en pop), verhalen van de straat en de geschiedenis van de stad.

Deel deze pagina op sociaal!

www.onderwijsmuseum.nl

Regionale reclame voor kerstvakantie activiteiten

DE WISSELTENTOONSTELLINGEN

Boom roos vis

Er was (en is) veel belangstelling voor 'boom roos vis'. Daarvoor hebben we vooral veel online campagnes ingezet. Die zorgden ervoor dat de tentoonstellingswebsite veel bezocht werd. Maar liefst 87% van de 53.220 bezoekers kwam via onze Google Ads- en Google Displaycampagne. Die heeft zich duidelijk uitbetaald. Verder werkten we samen met bloggers en vloggers, die hun museumervaring en inspiratie met hun volgers deelden.

1572 – De geboorte van Nederland

Bij de tentoonstelling '1572 – De geboorte van Nederland' maakten we een prachtige publicatie. En met fysieke banners gaven we deze tentoonstelling een plaats in onze vaste collectie. De randprogrammering met activiteiten zoals doorfluistergedichten en de onthulling van de muurcollage deelden we via sociale media en de pers.

NOG MEER MARKETING EN COMMUNICATIE

Dordtse Cultuurnacht

Ook dit jaar waren we trots onderdeel van de Dordtse Cultuurnacht in oktober. Met een mooie afwisseling van livemuziek en een dj verwelkomden we maar liefst 378 bezoekers. Iets meer dan in 2021 en 19% van alle Cultuurnachtbezoekers.

Nationale Monumentendagen

In september waren de Nationale Monumentendagen, en het Nationaal Onderwijsmuseum deed natuurlijk mee. Bezoekers voelden de geschiedenis van het monumentale pand De Holland en zagen met eigen ogen waarom

Vlog Juf Rigoberta over tentoonstelling Boom roos vis

dit gebouw met recht een van de parels van Dordrecht wordt genoemd. Het museum was voor iedereen vrij toegankelijk, ook de gratis rondleiding werd goed bezocht.

Interne projecten

We hebben veel werk verzet. Ondanks onderbezetting, en dankzij de inzet van buiten onze afdeling marketing en communicatie. Wat minder uit de verf kwam, waren een aantal 'interne' producten en plannen. Zo is er nog geen nieuw meerjarig marketingcommunicatiebeleid en -plan. Wel is er een marketingcommunicatieplan voor 2023, wat we verder uitwerken tot een meerjarenplan. En ook een nieuw huisstijlhandboek en een contentkalender voor sociale media zijn gemaakt. Ook is de opfrisbeurt van de website nog niet opgepakt, vanwege onderbezetting en hoge kosten. Net als de oriëntatie op een CRM-systeem.

Vrijwilligers vertellen verhalen

Hoe kunnen we via sociale media de collectie op een laagdrempelige manier onder de aandacht brengen bij het grote publiek? Ook hiervoor hebben we een plan geschreven, en verwerkt in een contentkalender voor sociale media. De uitvoering daarvan ligt vooral bij onze collectiemedewerker en depotbeheerder, en onze afdeling marketing en communicatie plaatst de berichten – zo creëren we eenduidigheid. Wel helpen vrijwilligers met het aanleveren van informatie.

Doelen en resultaten

Wat waren onze marketingcommunicatie-doelen en daadwerkelijke resultaten?

[*Zie pagina 57 >>*](#)

Online

- Doel 1: waarderingscijfer op Google blijft 4,2, plus 5% meer reviews = uitgevoerd

- Doel 2: vijf keer per jaar een museumnieuwsbrief verzenden naar 2.200 adressen = niet uitgevoerd
- Doel 3: meer socialemediavolgers per kanaal = uitgevoerd
- Doel 4: gemiddeld 7.000 unieke websitebezoekers per maand = uitgevoerd

Offline

- Doel 5: landelijke en regionale exposure op radio en televisie = uitgevoerd

We behaalden vier van de vijf doelen: een mooie score. De museumnieuwsbrief is uiteindelijk maar één keer verstuurd, maar dit was wel de aftrap om de verzending weer structureel op te pakken.

*Schrijven met
een kroontjespen
(Foto: Rob Niemantsverdriet)*

Om onze vier speerpunten goed uit te voeren, moet ook de interne organisatie op orde zijn.

Wat is er nodig om de collectie te ontsluiten? Om die voorbeeldfunctie te vervullen?

En om een kennisinstituut en aantrekkelijke plek te zijn voor iedereen?

Dat beschrijven we in het volgende hoofdstuk.

BEDRIJFSVOERING

DE ORGANISATIE

Het Nationaal Onderwijsmuseum is een stichting met een eigen rechtspositieregeling. In 2022 waren er dertien mensen in dienst, het merendeel met een vast contract. Twee van hen betaalden we uit een subsidie van het Mondriaanfonds: coronaregeling medewerker collectie/educatie. De organisatieomvang was 9,4 fte. Drie mensen vielen in 2022 voor kortere of langere tijd uit om diverse redenen. Gelukkig was het ook in 2022 mogelijk om alle medewerkers in dienst te houden.

RAAD VAN TOEZICHT

De raad van toezicht (rvt) van het Nationaal Onderwijsmuseum kwam in 2022 drie keer samen. De belangrijkste onderwerpen op de agenda? Wederom de financiële situatie van het museum in relatie tot de uitgebroken coronapandemie. Daarnaast de relatie met onze belangrijkste stakeholders, de gemeente Dordrecht en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Ook besproken

Daarnaast bespraken ze in maart en september de jaarrekening 2021 en het jaarplan 2023. Ook kwam in maart de auditcommissie online bijeen om de jaarstukken te bespreken. Gedurende het jaar hadden de voorzitter en directeur-bestuurder nauw contact. Verder op de agenda tijdens elke rvt-vergadering: personeelszaken, lopende zaken en activiteiten.

In 2022 bestond de rvt uit:

- Toine Maes, algemeen directeur-bestuurder Kennisnet (voorzitter)
- Meike Moors, manager Marketing en Development NEMO

- Annet Kil, voorzitter college van bestuur Gooise Scholen Federatie
- Renske Valk, hoofdredacteur Van Twaalf tot Achttien
- Léon Peeters, arbeidsrecht- en pensioenadvocaat Ten Holter Noordam advocaten
- Peter Vrancken, voorzitter van college van bestuur ROC Da Vinci College

Bij haar afwegingen hanteert en onderschrijft de rvt de Governance Code Cultuur. Deze code biedt een kader voor goed bestuur en toezicht in culturele organisaties.

De rvt-leden ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden.

PROFESSIONALISERING

We werkten aan de verdere professionalisering van onze organisatie. Het financiële deel is nu zo ingericht, dat we op elk moment een helder financieel beeld kunnen geven. Zowel aan externe stakeholders als interne budgethouders. Ook gingen we over naar werken 'in the cloud': zonder vaste servers. Dankzij goede voorbereidingen ging die overgang moeiteloos.

VRIENDEN VAN HET ONDERWIJSMUSEUM

In maart 2022 werd de Vereniging van Vrienden van het Onderwijsmuseum opgeheven. Dit ging in overleg met alle leden, en er is besloten om belangstellenden een directe 'vriendschap' met het museum aan te bieden. Vrienden krijgen onder andere gratis entree en 10% korting in het Museumcafé en de shop. Aan het eind van het jaar waren er zo'n veertig mensen lid van de nieuwe Vriendenclub.

GEREGISTREERD MUSEUM

Sinds 2017 is het Nationaal Onderwijsmuseum een geregistreerd museum. Dat betekent dat we voldoen aan de Museumnorm. Een set van zeventien criteria, waaruit blijkt dat wij museaal goed bezig zijn. De bedrijfsvoering, de collectie en het publiek zijn hier een belangrijk onderdeel van. Daarnaast wordt van geregistreerde musea verwacht dat ze zich houden aan de Museumdefinitie en de Ethische Code voor musea. Ook hanteren we de Governance Code Cultuur, de Fair Practice Code en de Code Diversiteit en Inclusiviteit.

VRIJWILLIGERS

Zoals bij veel organisaties die met vrijwilligers werken, zijn ook bij het Nationaal Onderwijsmuseum de vrijwilligers het fundament van onze stichting. Zonder hen kunnen wij de deuren niet openen.

Weinig verloop

We zijn trots en blij dat er weinig verloop is. Waarschijnlijk is dit een gevolg van de informele sfeer en het nauwe contact dat door de vaste medewerkers en de vrijwilligerscoördinator met de vrijwilligers wordt onderhouden. Wat opvalt, is dat velen die weer een betaalde baan hebben gevonden ook vrijwilligerswerk bij ons willen blijven doen omdat ze het zo leuk vinden. Een prachtig compliment! Zij worden dan wat minder vaak ingepland, maar wel voldoende om de benodigde binding te behouden.

Tachtig vrijwilligers

Net als in 2021 werkten er zo'n tachtig vrijwilligers op diverse afdelingen. Het is mooi om te zien dat er vriendschappen tussen hen ontstaan. Uiteraard werkt iedereen om een andere reden in het

museum, maar voor de meesten gaat het vooral om de gezelligheid en sociale contacten. En bij de afsluitende kerstborrel was iedereen het erover eens: wat was het fijn om elkaar weer te zien en het glas te heffen op een succesvol jaar.

4 Generaties bezoeken
het Nationaal
Onderwijsmuseum

KERNCIJFERS 2022

KERNCIJFERS 2022

SPEERPUNT 1: ONTSLUITING VAN COLLECTIE EN DELEN VAN VERHALEN

Plan of doel	Resultaat
25.000 museumbezoekers	Uitgevoerd 25.324 bezoekers, inclusief de sluiting in januari
Wisseltentoonstelling 'boom roos vis'	Uitgevoerd en verlengd tot en met zomer 2023
Randprogrammering bij 'boom roos vis' uitvoeren	Uitgevoerd
Livegang van de website 'VerScholen op de kaart'	In uitvoering
Planvorming herinrichting vaste opstelling	In uitvoering
Volgende wisseltentoonstelling 'Aahhh...! Over lichaam, seksualiteit, gender en consent' voorbereiden	Uitgevoerd
Collectiebeleidsplan herijken	In uitvoering
Vrijwilligers inschakelen om verhalen rondom de collectie te vertellen	Uitgevoerd
300 objecten van 'Collectie Noordhoff' ontsluiten via Collectie Nederland	Uitgevoerd
6.000 objecten digitaal toegankelijk maken in TMS	Uitgevoerd 3.878 objecten ingevoerd, 3.500 schoolplaten klaargezet voor bulk-upload
Achterstand op gebied van schenkingen inlopen	In uitvoering
Schoolplaten Nederlands-Indië in kaart brengen	Uitgevoerd
Reguliere collectiewerkzaamheden: collectiebeheer, bruiklenen, vragen beantwoorden, studenten en promovendi begeleiden	Uitgevoerd
Extra activiteiten: - Nieuwe versie van de Griezibus-escaperoom ontwikkeld (implementatie in februari 2023) - Kleine tentoonstelling in het kader van de Eerste Vrije Statenvergadering in 1572 - Bijbehorende publicatie over '1572', 'De geboorte van Nederland in het geschiedenisonderwijs' - Podcast over vrijheid - Start tentoonstelling 2024 over Indische schoolplaten; - Publicatie 'VerScholen op de kaart' - Vastleggen van onze tentoonstellingen in virtual reality –basistour is gereed, nu werken we aan de educatiekoppeling	Uitgevoerd

KERNCIJFERS 2022

SPEERPUNT 2: EEN VOORBEELDFUNCTIE VOOR EDUCATIEVE PROGRAMMERING

Plan of doel	Resultaat
300 groepen en 3.000 leerlingen.	Meer dan uitgevoerd (522 groepen en 6.460 leerlingen)
Het uitgebreide aanbod van educatieve activiteiten bij 'boom roos vis' onder de aandacht brengen	Uitgevoerd
Minimaal 10 tweewekelijkse voorleesuurttjes	Meer dan uitgevoerd (15)
'Beeld en boodschap' (over beeldgeletterdheid) onder de aandacht brengen en aanpassen om als losstaande les te geven	Uitgevoerd
Aanvullende subsidiemogelijkheden Studio Onderwijsmuseum onderzoeken en aanvragen (minimaal €15.000)	Uitgevoerd en gewijzigd
Programmering online aanbieden	Uitgevoerd
Deelname aan een collegereeks van de MuseumJeugdUniversiteit	Uitgevoerd
Vakantie-activiteiten organiseren voor kinderen van 6-12 jaar, tijdens alle schoolvakanties van regio midden	Uitgevoerd
Minimaal 3 familiezondagen organiseren	Meer dan uitgevoerd (9)
Kwaliteit van de museumdocenten-poule op peil houden	Uitgevoerd
Een educatief panel samenstellen en inschakelen bij de programmerin	Uitgevoerd
Bijdragen aan het landelijke (en stedelijke) programma rond de Eerste Vrije Statenvergadering (EVS)	Uitgevoerd
Extra activiteiten <ul style="list-style-type: none"> • Eigen programma rondom EVS • Nieuwe po- t/m pabo-programma's voor 'boom roos vis' • Deelname aan een project waarbij we NT2-studenten ontvingen in het museum (4x) • Voorleesdiner in het museum • Buitenspeeldag en opa- en omadag • Feestelijke lancering www.leesmeter.nl 	Uitgevoerd

KERNCIJFERS 2022

SPEERPUNT 3: EEN KENNISINSTITUUT EN PLATFORM VOOR DEBAT

Plan of doel	Resultaat
Minimaal één congres organiseren	Uitgevoerd
Lagerhuisdebat over leesonderwijs organiseren	Niet uitgevoerd In plaats hiervan organiseerden we de Dag van het Jonge Kind
Wetenschappelijke raad van advies installeren	Uitgevoerd
Catalogus over de historie en collectie van het museum uitgeven	In uitvoering (gewijzigd)
65 bijeenkomsten in de verschillende zalen van het museum hosten	Meer dan uitgevoerd (87)
65 bijeenkomsten in de verschillende zalen van het museum hosten	Meer dan uitgevoerd (8) Aanvullend gaf Jacques Dane wederom een serie gastcolleges aan de Radboud Universiteit Nijmegen
65 bijeenkomsten in de verschillende zalen van het museum hosten	Meer dan uitgevoerd (39)

SPEERPUNT 4: EEN AANTREKKELIJKE EN AANGENAME PLEK VOOR AL ONZE DOELGROEPEN

Plan of doel	Resultaat
Aan alle Dordtse evenementen meedoen	Uitgevoerd
Jaartarget van €16.000 voor de zakelijke verhuur halen	Meer dan uitgevoerd (189%) Een verdubbelde cateringomzet (+55% ten opzichte van vorig jaar)
Jaartarget van €60.000 voor het Museumcafé halen	Meer dan uitgevoerd (126%)
Jaartarget van €8.000 voor de Museumshop halen	Meer dan uitgevoerd (127%)

KERNCIJFERS 2022

MARKETING EN COMMUNICATIE

Plan of doel	Resultaat
Nieuwe meerjarige marketing- en communicatiestrategie, op basis van resultaten van ons bezoekersonderzoek	In uitvoering
Beter afgestemde socialemediastrategie	Uitgevoerd
Marketingacties om meer 'dagjes uit'-vervoersmaatschappijen te stimuleren een bezoek te brengen aan het museum.	Niet uitgevoerd (capaciteitsgebrek)
Aanbiedingen aan Dordtpas- en Rotterdampashouders	Uitgevoerd
Verder met nieuwe folderlijn	Uitgevoerd
2x per jaar educatienieuwsbrief, 2x per jaar zakelijke verhuur-nieuwsbrief en 5x per jaar museumniewsbrief	Niet uitgevoerd (capaciteitsgebrek) <ul style="list-style-type: none"> • 1x museumniewsbrief verstuurd naar 1.763 adressen met 50% open rate
Reguliere communicatie rondom de activiteiten van het museum	Uitgevoerd
Waarderingscijfer Google	Uitgevoerd <ul style="list-style-type: none"> • 4,2 (net als in 2021) • 570 reviews (+17%)
Websitebezoekers	Uitgevoerd <ul style="list-style-type: none"> • Gemiddeld 10.000 per maand • Totaal 121.000
Socialemediavolgers	Uitgevoerd <ul style="list-style-type: none"> • Facebook: doel 2.350 - stand 2.401 (102%) • Instagram: doel 1.500 - stand 2.309 (154%) • Twitter: doel 5.400 - stand 5.419 (101%) • LinkedIn: doel 1.400 - stand 1.649 (118%)
Landelijke en regionale exposure op radio en televisie	Uitgevoerd <ul style="list-style-type: none"> • 400.000 kijkers NPO2-docu • Online videobijdrages RTV Rijnmond en RTV Dordrecht
Artikelen regionale nieuwswebsites en plaatselijke printmedia	Uitgevoerd <ul style="list-style-type: none"> • 19 keer verschenen in regionaal nieuws
Extra activiteiten <ul style="list-style-type: none"> • Het museum was wederom een van de 55 (van de 541 musea in Nederland) Kidsproof-musea, met een 8,95 als waardering 	Uitgevoerd

KERNCIJFERS 2022

ORGANISATIE

Plan of doel	Resultaat
Cultureel ondernemerschap versterken	Uitgevoerd
Externe ondersteuning op HR-gebied	In uitvoering
Gehele organisatie 'in the cloud' brengen	Uitgevoerd
Financieel resultaat 2022	Uitgevoerd
Financiële organisatie op orde	Uitgevoerd
Aanschaf CRM-systeem	Niet uitgevoerd
Toezicht organisatie/raad van toezicht	Uitgevoerd
Inclusief en divers bestand vrijwilligers, stagiaires en afstudeerders	Uitgevoerd
Terugplaatsing schoorsteen op gebouw De Holland	Niet uitgevoerd
Oorspronkelijke neonverlichting terugplaatsen op gebouw De Holland	Niet uitgevoerd

VERKORTE JAARREKENING

Baten

Opbrengst museum

Entreegelden	€	77.456,00	
Opbrengsten rondleidingen en gastlessen	€	29.226,00	
Opbrengst horeca	€	135.074,00	
Opbrengst zaalverhuur	€	35.820,00	
Opbrengst museumshop	€	18.583,00	
Donaties en subsidies fondsen	€	139.713,00	
Overige opbrengsten	€	12.345,00	
Subtotaal			€ 448.217,00

Subsidies van overheden

Ministerie van OCW	€	608.800,00	
Gemeente Dordrecht	€	327.546,00	
Subtotaal			€ 936.346,00

Sponsoring en partners € 6.000,00

Totale baten € 1.390.563,00

Resultaat € -65,00

Lasten

Besteed aan activiteiten

Presentatie	€	70.056,00	
Collectie	€	14.026,00	
Educatie	€	18.258,00	
Marketing en communicatie	€	42.708,00	
Subtotaal			€ 145.048,00

Uitvoeringskosten

Personeelskosten	€	587.078,00	
Afschrijvingen	€	33.975,00	
Huisvestingskosten	€	393.790,00	
Algemene uitvoeringskosten	€	149.779,00	
Inkopen	€	80.958,00	
Subtotaal			€ 1.245.580,00

Totale lasten € 1.390.628,00

© Nationaal Onderwijsmuseum, 2023

*tekst: medewerkers van het Nationaal Onderwijsmuseum
en tekstbureau Fraas+Faam*

*eindredactie: afdeling marketing en communicatie en
tekstbureau Fraas+Faam*

fotografie: Jan Koorneef, Jozef Rutte e.v.a.

vormgeving: Liene Jouwsma

www.onderwijsmuseum.nl

onderwijsmuseum